

Umberto Galimberti (2009)

GROZLJIVI GOST: NIHILIZEM IN MLADI

Ljubljana: Modrijan. 144 strani.
ISBN 978-961-241-352-1

Pri obravnavi zasvojenecv z drogami je največkrat v ospredju vprašanje, kako zmanjšati škodljive posledice uživanja drog zanje in za skupnost. Pri ubadanju s konkretnimi rešitvami (programi nizkega praga, iglomati, varnejše sobe za uživanje drog ipd.) in bolj abstraktnimi rešitvami (nacionalni programi, politika) pa zlahka spregledamo temeljno vprašanje: zakaj ljudje – še posebej pa mladi ljudje – sploh začutijo potrebo po drogi, pa naj bo ta dovoljena ali prepovedana. Zakaj se toliko mladih drogira? Zakaj nekateri posegajo po ekstaziju, drugi po prozaku, tretji po hašišu, četrto po internetu, peti po alkoholu, šesti pa najdejo uteho v potrošništvu? Kaj je v ozadju te temeljne potrebe, ki v številnih primerih vodi v zasvojenost? Kaj se sploh dogaja v dušah mladih ljudi, da jim je življenje brez droge dolgočasno, »brez veze«, nevzdržno?

Prav na takšna vprašanja v knjigi *Grozljivi gost: Nihilizem in mladi* odgovarja Umberto Galimberti, italijanski univerzitetni profesor antropologije in zgodovine filozofije, ki je od leta 1985 redni član Mednarodnega združenja analitičnih psihologov. Avtor izhaja iz ugotovitve, da smo v zahodni civilizaciji dediči in hkrati žrtve neskončnega judovsko-krščanskega optimizma. Krščanstvo je s svojo evforično vero v odkup izvirnega greha, v možnost odreševanja in končnega zveličanja tako zelo preželo zahodno družbo in »okužilo« miselnost ljudi, da je vero v zveličanje prevzela celo znanost. Iz pretekle nevednosti (greha) smo s sedanjim preučevanjem (odreševanjem) na proti k napredku (zveličanju). Tudi psihoterapija travmo (izvirni greh) z analizo predeluje v ozdravitev. V tem pogledu je tudi socializem dedič neusahljive, celo fanatične krščanske vere v svetlejšo prihodnost, ugotavlja Galimberti in dodaja, da je v 20. stoletju, po dveh svetovnih vojnah, atomskih

bombah, ekoloških katastrofah, onesnaženju, pojavu novih bolezni, revščine in terorizma globalnih razsežnosti postalo jasno, da je mesijanska vera v boljšo prihodnost, ki izhaja iz krščanskega nazora, v resnici privedla v grozno sedanost. Prihodnost na lepem ni več obet, postala je grožnja. Namesto Boga, ki sprejema duše in jih nagrajuje z napotitvijo v raj, je zazevala praznina, nič, nihil, ki poraja skrbi, temeljno kulturno nelagodje in občutek ogroženosti in prepuščenosti naključju. Optimizem se je sesul sam vase in nas potegnil v nenehno stanje stresa, nesreče in pričakovanja grozot. Skratka, Bog je resnično mrtev, svet pa je osvojil »grozljivi gost«, kot je Nietzsche rekel nihilizmu. Toda odpovedal ni samo Bog, na cedilu nas je pustil tudi razum. Znanstveno-tehnična racionalizacija je poleg globalnega segrevanja povzročila tudi odčaranje sveta.

Avtor ob tem govori o zgodovinski krizi temeljev naše civilizacije in svojo analizo s teoretskim instrumentarijem posrečeno navezuje na konkretno družbeno stvarnost ravnodušnih mladih, ki si želijo z omamljanjem popestriti ure notranjega mrtvila. Čeprav s takšnim globalnim pristopom obravnava zelo široko družbeno problematiko, se omejuje predvsem na simptome krize pri mladih.

Če prihodnosti kot obljube ni, se želja ustavi v absolutni sedanosti. Bolje je, da se imamo dobro in uživamo danes, če je bodočnost brez perspektive. To pomeni, da mlad človek ne preide več naravno iz narcističnega libida (kjer gre za ljubezen do samega sebe) v objektivni libido (ki zadeva druge in svet). Če tega prehoda ni, je nevarnost, da bomo mlade usmerjali v učenje z utilitarističnimi motivacijami in uvedli izobraževanje, katerega cilj bo preživetje, ko se samo po sebi razume, da »naj se vsak reši sam«, posledica pa bo oslabitev emotivnih, čustvenih in družbenih vezi. (Str. 24.)

Kaj v komunikacijski osami, puščavi vrednot (edina vrednota, ki je obstala in zato zasenčila vse druge, je denar), v odčaranosti sveta, čustveni nerazvitosti in obsojenosti na večno sedanost preostaja mladim? Hlepenje po instant zabavi. Izpraznjeno življenje poskušajo zapolniti z drogami, alkoholom, seksom. »Mladi iščejo zabavo, ker ne znajo uživati.« (Str. 30.)

Vse skupaj je začinjeno z nekritičnim potrošništvom, ki ga omogoča premožna družba. V njej so stvari na voljo, še preden se v nas zbudi želja po

njih, zato jih trošimo brez zanimanja, snobovsko in egoistično, saj nam obilje stvari zapolnjuje praznino, nastalo zaradi manjkajočih odnosov. (Str. 40.)

Prav potreba po polnjenju notranje praznine pa je temelj potrebe po drogah. »Užitek«, ki ga omogočajo droge, zato v resnici ni pravi užitek, je negativni užitek, užitek, katerega namen je predvsem končati muke, »se anestetizirati«. Galimberty je prepričan, da je pri nevrotičnem narkomanskem subjektu poželedne vedno živo, ker ni potešeno, potešeno pa ni, ker je užitek zanikanje trpljenja. Ali z drugimi besedami, na vse pretege poskušam napolniti sod, ki ima na dnu veliko luknjo.

Galimberty v knjigi posebno poglavje nameni »zapeljivosti mamil«. Utemeljuje, zakaj so potrebe po heroinu, ekstaziju in kokainu »logičen« odgovor mladim na odkrita in prikrita sporočila družbe. Uživanje zakonitih in nezakonitih drog ni patološko-kriminalni odklon, ampak sestavni del zahodne družbe. Ni problem mamilo kot tako, problem je odvisnost od njega kot simptom obupnega poskusa ozdravit nezanosno nelagodje.

Če imamo občutek, da živimo v brutalnem, praznem, dolgočasnem, nesmiselnem, materialističnem svetu (in po mrku Boga, smisla, prihodnosti, po vzniku nihilizma se temu občutku težko izognemo), potrebujemo nekaj, kar bi našo bolečino otopilo. Heroin je kot nalašč za to: naredi nas neobčutljive za življenje in je dobrodošla narkoza. Je pravzaprav samo nekoliko bolj skoncentrirana oblika uspavalno-pomirjevalnih anestetikov, ki so jih polne lekarne. In kaj potrebujemo, da bi se lahko dobro odzvali na zahtevo družbe po uspešnosti, učinkovitosti, razvoju, rasti? Kokain je idealen odgovor na to potrebo. Zatre občutke neuspešnosti, nezadostnosti, nelagodja in nam pričara občutek vsemogočnosti. In katero je »primerno« sredstvo, ki lahko vsaj začasno naredi konec našemu strahu pred odnosi in

odpihne občutek, da smo nesposobni komunicirati? Ekstazi. Sprosti nam fizično napetost v mišicah in v nas zbudi (lažen) občutek, da smo čustveno kos življenju. Vsako uživanje droge je proizvod družbene potrebe in hkrati odgovor nanjo. Zakaj torej nekatere prepovedati, druge pa potisniti v okrilje podzemlja, se sprašuje Galimberty, ki meni, da bi morali pozornost s posledic zlorabe mamil preusmeriti na vzroke. Zavzema se za nekaj, kar imenuje kultura droge:

Zato je treba v šoli in njenem nadomestku, televiziji, govoriti o mamilih na analitičen, odločen, znanstven in celo filozofski način, da bodo mladi izvedeli, kaj jemljejo, kakšni so učinki, škoda in obljubljeni užitki in iz kakšnega videnja sveta drogiranje izhaja. Nevednost ni nikoli nikogar rešila in nevednost mladih glede mamil je tolikšna kot razširjenost drog. Kultura droge bi z mamil odgrnila skrivnost in ji odvzela iniciacijski čar, ki je za mnoge morda najbolj privlačen in vabljiv vidik. Toda ali lahko upamo, da bomo ustvarili kulturo droge, ko pa se v naših šolah še ni začela niti kultura spolnosti, čeprav spolnost za mlade ni več niti tabu? (str. 80)

Galimbertyjeva knjiga *Grozljivi gost: Nihilizem in mladi* je dragocena in poglobljena analiza širšega družbenega konteksta in hkrati dogajanj v psihah sodobnih mladih. Avtor stvarjem, ki na videz niso povezane (droge, potrošništvo, čustvena nepismenost, relativizem, neangažiranje, depresija ipd.) prepozna skupni imenovalec, nihilizem, in pojasnjuje, od kod se je prikradel, razlezel in zažrl v vse pore družbe, ki je zato po njegovem mnenju obsojena na zaton. Pri seciranju sodobnih pojavov v družbi je oster in kritičen, a nikoli ne zapade v moraliziranje. Knjiga je v izvorniku izšla leta 2007 in je bila v Italiji in tujini zelo odmevna. Je koristno branje za vse, ki imajo stike z mladimi in družinami, na primer za socialne delavce, učitelje in starše.

Borut Petrović Jesenovec